The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

E-ISSN: 2146-5193

DOI: 10.7456/tojdac

Research Article / Araştırma Makalesi

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN TAŞINABİLİR TEMSİLCİLERİ: BOLU / MUDURNU ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN GEZİCİ BAVUL MÜZELER

MOBILE REPRESENTATIVES OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE: TRAVELLING TRUNK MUSEUMS THROUGH THE CASE OF BOLU / MUDURNU

Cihan Şule KÜLÜK[1]

ORCID: 0000-0002-8088-746X

Corresponding author/Sorumlu yazar:
Cihan Şule Külük
Bolu Abant İzzet Baysal University, Turkey
E-mail/E-posta: csule82@hotmail.com

Received/Geliş tarihi: 07.01.2025

Benzerlik Oranı/Similarity Ratio: %8

Revision Requested/Revizyon talebi: 13.02.2025

Last revision received/Son revizyon teslimi: 13.03.2025

Accepted/Kabul tarihi: 15.03.2025

Etik Kurul İzni/ Ethics Committee Permission: There is no element in the study that requires ethics committee approval. / Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır.

Citation/Atıf: Külük, C.Ş. (2025). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Taşınabilir Temsilcileri: Bolu / Mudurnu Örneği Üzerinden Gezici Bavul Müzeler. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 15 (2), 362-376. https://doi.org/10.7456/tojdac.1614845

Öz

Bu araştırmanın amacı; Bolu Müzesi etnografya bölümü kapsamında "Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürü" temalı bir gezici bavul müze modeli oluşturmak ve bu modeli ayrıntılı bir biçimde betimlemektir. Gelişmiş ülkelerde etkin bir şekilde kullanılan gezici bavul müzeler, Türkiye'de henüz yaygınlaşmamış ve geliştirmeye açıktır. Bu araştırmada önerilen modelin, Türkiye'de gezici müze hizmetleri sunmayı hedefleyen kurumlar için örnek oluşturması ve alan yazınına katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu araştırma, betimsel tarama modelinde olup, veriler doküman inceleme tekniğiyle toplanmıştır. Gezici bavul müze modeli, somut olmayan kültürel miras unsurları; mutfağı, yöresel giyim kuşamı ve folklorik özellikleriyle Türk kültürünün tanıtımında ve yaşatılmasında önemli bir misyonu üzerinde barındıran "Bolu-Mudurnu" odağında geliştirilmiştir. Gezici Bavul Müze'nin içeriğinde; "Mudurnu bebeği, iğne oyalı çember, hamam örtüsü, tokalı örtü, oyalı krep örtü, iğne oyasından gelin tacı, fes, fes oyası, pullu al/ çatkı, bindallı, don/ şalvar, göynek, yün çorap, kara lastik, ipek iplik örnekleri, tahta kaşık ve kirman" gibi orijinal nesnelerin yanı sıra "nesnelere ilişkin bilgi kartları, Mudurnu iğne oyalarının motiflerine ilişkin bilgi kartları, Braille alfabesi ile hazırlanmış bilgi kartları, yönerge, branda afiş, tanıtım bandı, kırlangıç afiş, büyüteç, eldiven, anmalık ayraç, kostüm gibi çeşitli nesneler ve karekod uygulaması ile video içerikleri gibi yardımcı eğitim materyalleri" de bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müze, Gezici Bavul Müze Tasarımı, Kültürel Miras, SOKÜM.

Abstract

The aim of this research is to create and describe in detail a museum travelling trunk model themed around "Traditional Women's Clothing Culture of the Mudurnu Region" within the ethnography section of the Bolu Museum. Museum travelling trunks, which are effectively utilized in developed countries, have not yet become widespread in Turkey and are open to further development. The model proposed in this study is intended to serve as an example for institutions aiming to provide travelling museum services in Turkey and to contribute to the academic literature. This research adopts a descriptive survey model, and data were collected through document analysis. The Museum Travelling Trunk model is developed with a focus on "Bolu-Mudurnu," which plays a significant role in the promotion and preservation of Turkish culture through its intangible cultural heritage elements, including cuisine, traditional clothing, and folkloric characteristics. The content of the Museum Travelling Trunk includes original items such as "Mudurnu doll, different types of traditional headscarves, embroidered wedding crown, fez, fez adornment, beaded red headscarf, traditional embroidered dress, trousers, inner shirt, woolen socks, rubber shoes, silk thread samples, wooden spoon, and kirman," as well as educational materials like "information cards about the objects, information cards about Mudurnu needle lace motifs, Braille alphabet information cards, instructions, banner, promotional roll-up, poster, magnifier, gloves, bookmark, costume, and video content with QR code application."

Keywords: Museum, Museum Travelling Trunk Design, Cultural Heritage, ICH.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

UNESCO, tüm kültürleri insanlığın ortak mirası olarak kabul eder ve geleneksel kültürlerin gelecek nesillere aktarılmasının önemini vurgular. UNESCO'nun sözleşmeleri ve belgeleri, "koruma" kavramına büyük önem atfeder. Kentleşme, sanayileşme ve küreselleşme gibi etkenlerin dünya kültürel mirasının korunması ve gelecek nesillere aktarılması açısından temel bir amaç olduğunu belirtir. UNESCO'nun öne çıkan belgeleri arasında, 1972 tarihli "Doğal ve Kültürel Dünya Mirasının Korunması Sözleşmesi" ve 2001 tarihli "Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi" yer alır. Somut olmayan kültürel miras konusunda ise UNESCO, 2003 yılında "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" ve 2005 yılında "Kültürel Çeşitliliğin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi" adlı iki önemli sözleşme hazırlamıştır. Türkiye, "Doğal ve Kültürel Dünya Mirasının Korunması Sözleşmesi"ni 1983 yılında kabul etmiş ve "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"ni ise 2006 yılında kabul etmiştir (Oğuz 2007, s.5).

UNESCO'nun 2003 yılında kabul ettiği Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin ikinci maddesi, Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) kavramını açıklamaktadır. Bu maddeye göre, somut olmayan kültürel miras, toplulukların, grupların ve kimi zaman bireylerin kendi kültürel miraslarının bir parçası olarak nitelendirdiği, uygulamaları, temsilleri, anlatımları, bilgileri, becerileri ve bu unsurlarla ilişkili araçları, gereçleri ve kültürel mekânları kapsamaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplulukların çevreleri, doğa ve tarihleriyle kurdukları etkileşimler doğrultusunda sürekli olarak yenilenmekte ve biçimlenmektedir. Bu yenilenme süreci, topluluklara kimlik ve süreklilik duygusu kazandırırken, aynı zamanda kültürel çeşitliliğin korunmasına ve insan yaratıcılığına duyulan saygının artmasına katkıda bulunmaktadır. Somut olmayan kültürel miras; "sözlü gelenekler ve anlatımlar ile dil", "gösteri sanatları", "toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler", "doğa ve evrenle ilgili bilgi ile uygulamalar" ve "el sanatları geleneği" gibi temel bileşenlerden oluşmaktadır (UNESCO, 2003).

Oğuz'un (2013) belirttiği üzere, 2003 tarihli "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi", yalnızca nesneleri ve yapıları değil, aynı zamanda bu nesnelerin üretim, aktarım ve yaşatma süreçlerini korumayı amaçlamaktadır. Bu sözleşme, müzelerde sergilenen nesnelere odaklanmakla kalmayıp, değerli bir halı, kaliteli karagöz tasvirleri veya oyalı bir yazma gibi eserlerin korunmasının ötesine geçer. Söz konusu sözleşme, bu eserleri üreten, yaşatan ve kuşaktan kuşağa aktaran bilgi, gelenek ve birikimle ilgili tüm unsurları da kapsar. 'Somut olmayan' terimi, sadece nesneleri değil, aynı zamanda bu nesnelerle ilişkili soyut değerleri ve toplumsal bağlamları içinde korumayı hedefleyen bu yeni yaklaşımın bir yansımasıdır.

Mudurnu, Bolu il merkezine 52 km uzaklıkta, tarihi İpek Yolu üzerinde yer alan ve Osmanlı döneminde önemli bir ticaret merkezi olarak gelişmiş bir kasabadır. Tarihi dokusunu koruyan bu kasaba, termal kaynakları, ormanları, akarsuları ve gölleri ile dikkat çeker. Geçmişte "Anadolu Trakya'sı" ve "Bitinya" olarak bilinen bölgede, Bursa, İzmit ve Bolu arasındaki hattın ortasında ve önemli ticaret ve askeri yolların kesişiminde konumlanmıştır. Mudurnu'daki bilinen ilk yerleşimler M.Ö. 5000 yılında ProtoHititler tarafından, M.Ö. 2000 yılında ise Hititler tarafından kurulmuştur. Kent, Ahi Kültürü ve geleneği ile tanınır ve 700 yıldır her cuma günü gerçekleştirilen Ahi Duası bu geleneğin bir parçasıdır. Mudurnu, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almakta olup, Osmanlı dönemi anıtsal ve sivil mimarisi ile öne çıkar; tarihi konakları, cami, türbe, hamam ve kule gibi yapıları barındırır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023). Bolu'nun geleneksel dokuma, kıyafetler ve el sanatları, folklorun önemli unsurları arasında yer alır. Geçmişte kadınlar, ev ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla kendi tezgahlarında dokuma yapar ve kıyafetlerini nakış ve oya ile süslerdi. Ancak, bu kıyafetler günümüzde sadece özel günlerde kullanılmakta ve sandıklarda saklanmaktadır (Bolu Valiliği, 2023). Mudurnu yöresine ait geleneksel kadın giysileri, teknolojik ve ekonomik nedenlerle önemini yitirmekte ve ilgisizlik yüzünden yok olma tehlikesi yaşamaktadır (Ağaç vd., 2014, s.98). Mudurnu'nun iğne oyaları, bu el sanatlarının özel bir parçası olup, korunması ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Ancak, kültürel öğelerin gelenekselliğinin azalması, iğne oyalarını olumsuz etkilemekte ve yok olma riskini artırmaktadır (Yenisoy 2019, s.110). Teknolojik ilerlemeler, geleneksel el sanatlarını olumsuz yönde etkileyerek el dokuması kumaşlar ve el işi süslemelerin azalmasına neden olmuştur. Yöre halkı iğne oyalarını gelinlerin bindallılarına eklese de bu alana olan ilgi azalmış ve bu el sanatının

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

geleceği tehdit altındadır. Bu kültürel mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak için çeşitli önlemler gerekmektedir (Yıldız vd., 2018, s.526). Alan yazınında da ifade edildiği gibi; günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesiyle beraber geleneksel kültürler unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Somut olmayan kültürel mirasın yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Mudurnu yöresi, zengin giyim kültürüyle bu mirasa eşsiz bir katkı sunmaktadır. Bu kültürel mirası yaşatmak ve geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla "Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürü" temalı Gezici Bavul Müze modeli tasarlanmıştır. Gezici Bavul Müze, her yaştan ziyaretçiye açık olarak tasarlanmış olup, özellikle genç nesillerin bu değerli mirası keşfetmesi hedeflenmektedir.

Bolu Müzesi etnografya bölümü kapsamında "Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürü" temasıyla oluşturulan gezici bavul müze modelini betimlemeden önce Bolu Müzesi'ne değinmekte yarar vardır. 1975'te kurulan Müze Memurluğu, Bolu ve çevresine ait eserleri koruma ve sergileme amacıyla başlamış, 1976'da Bolu Kültür Merkezi'ne taşınmış ve 1977'de Müze Müdürlüğüne dönüştürülerek 1981'de ziyarete açılmıştır. Müze, arkeoloji ve etnografya bölümlerinden oluşmakta olup toplamda 17.058 eser barındırmaktadır. Etnografya bölümünde, 19. ve 20. yüzyıla ait günlük eşyalar, silahlar, dini objeler, takılar, Mudurnu oyaları, madeni eserler, işlemeler ve kıyafetler sergilenmektedir. Ayrıca, geleneksel bir Bolu evine ait mutfak ve oturma odası ile Bolu'da yapılan bir Kına Gecesi tasarımı da bulunmaktadır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023).

Bu noktada, araştırmanın temel odağı olan "gezici bavul müze" terimini, alan yazınında yer alan bilgilerden yola çıkarak açıklamak gerekmektedir. Külük'e (2015) göre, gezici müze uygulamalarının farklı ülkelerde farklı adlandırmaları bulunmaktadır. Bu adlandırmalar arasında "museums' loans services; loans boxes; discovery boxes; outreach boxes; outreach trunks; outreach resource trunks, traveling trunks; artifact trunks; history trunks; education trunks; teacher trunks;" gibi terimler yer alır. Türkçe'de bu ifadelerin "müzelerin ödünç verme hizmetleri, ödünç kutular, keşif kutuları, sosyal hizmet kutuları, sosyal hizmet sandıkları, sosyal erişim kaynak sandıkları, gezici sandıklar, eser sandıkları, tarih sandıkları, eğitim sandıkları, öğretmen sandıkları," gibi karşılıkları vardır. Bu adlandırmalar, uygulama bağlamında ele alındığında ilgili kavramsal içeriği tam olarak yansıtamadığı görülmektedir. Külük'e (2015) göre, Türkçe'de "gezici" sözcüğü, genellikle çeşitli nedenlerle yerleşik hizmetlere erişemeyen kişilere seyyar olarak hizmet sağlayan araçlar için kullanılır. Örneğin, "gezici hastane, gezici kütüphane, gezici okul, gezici tiyatro, gezici müze, gezici sergi, gezici sirk, gezici atölye, gezici sinema, gezici aşevi" gibi ifadeler sıkça kullanılır. Gezici müze hizmetleri, uygulama biçimine göre iki kategoriye ayrılır. Birincisi, müze nesnelerini ve eğitim materyallerini içeren koleksiyonları taşıyan tır, otobüs ya da tren gibi büyük araçlarla sağlanan gezici müze hizmetleridir. İkincisi ise, müze nesneleri ve eğitim materyalleri içeren çantalar, sandıklar, kutular veya bavullarla mekânlara götürülerek sağlanan gezici müze hizmetleridir. Bu çalışmada, "gezici bavul müze" terimi, müzeleri ziyaret etme imkânı bulamayan kişilere, çeşitli eğitim materyalleri ve müze nesneleri içeren bavul, çanta, sandık gibi taşıyıcılarla gezici müze hizmeti sunan bir aracı tanımlamaktadır. Bu terim, tır, tren ya da otobüslerle gezici müze hizmeti sağlayan müze hizmetlerinden ayırt edilmek ve görev tanımı açısından daha belirleyici olmak amacıyla kullanılmıştır.

Gezici bavul müzeler, somut olmayan kültürel mirası yaşatmada önemli bir rol oynar. Eğitim ve farkındalık artırma açısından, bu müzeler halka kültürel mirası daha yakından tanıma fırsatı sunar ve özellikle eğitim kurumları ile topluluk merkezlerinde, gençler ve diğer katılımcılar için bu mirası tanıtır. Toplumun kültürel bağlarını güçlendirme noktasında, gezici bavul müzeler geleneksel el sanatları, halk dansları gibi kültürel ifadeleri yaşatarak bu bağları kuvvetlendirebilir. Ayrıca, bilgi ve beceri transferi açısından, geleneksel becerilerin kuşaklar arası aktarımını destekler, genç nesillerin bu becerileri öğrenmesini ve yaşatmasını sağlar. Kültürel çeşitliliği kucaklama boyutunda, gezici bavul müzeler farklı etnik grupların, bölgelerin ve kültürel grupların geleneklerini tanıtarak toplumsal birlik ve anlayışı artırır. Toplumsal katılımı teşvik ederek, bireyleri kendi kültürel miraslarına sahip çıkma ve bu mirası koruma sorumluluğunu üstlenme konusunda cesaretlendirir. Unutulmaya yüz tutmuş kültürel unsurları canlandırma konusunda gezici bavul müzeler önemli bir işlev görür ve bu sayede kültürel mirasın sürekliliği sağlanabilir (Blenz-Clucas, 1993; Bricker, 2010; Brüninghaus-Knubel, 2004; Buonafede, 2011; Corwin, 1972; Hauf, 2010; Sheppard, 2000; Sieber, 2001; Singh, 2004; Talboys, 2005).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Araştırmanın Amacı

Dünya genelinde, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, İngiltere, Almanya, Avusturya gibi gelişmiş ülkelerdeki "müzeler, tarih kurumları, kültür merkezleri ve kütüphaneler", sosyal hizmet alanında gezici bavul müze uygulamalarını etkin bir şekilde sürdürmektedir. Türkiye'de ise bu tür uygulamaların yaygın olmadığı ve geliştirilmeye ihtiyaç duyulduğu bilinmektedir. Bu nedenle, bu araştırma kapsamında oluşturulacak gezici bavul müze modeli, Türkiye'deki müzelerin gezici müze hizmetlerine rehberlik etmesi ve alan yazınına önemli bir katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Araştırmanın temel hedefi; Bolu Müzesi etnografya bölümü kapsamında "Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürü" temalı bir gezici bavul müze modeli oluşturmak ve bu modeli ayrıntılı bir şekilde tanımlamaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş olup, veriler doküman inceleme tekniğiyle elde edilmiştir. Gezici Bavul Müze'nin tasarım ve uygulama aşamaları, Külük'ün (2015:179) "Gezici bavul müze uygulamaları ve Türkiye için bir model önerisi" isimli doktora tezi kapsamında belirlediği ve bilimsel bir temele dayandırdığı yönergeye göre şekillendirilmiş ve bu tezin sunduğu metodolojik rehberlik doğrultusunda planlanarak uygulanmıştır. Ayrıca, araştırma için gerekli olan fotoğraf çekimi ve arşiv taraması kapsamında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Bolu Müzesi'nden gerekli yasal izinler alınmıştır. Bolu Müzesi Etnografya Bölümünde görevli olan müzeci Gül Yıldız'dan uzman görüşü alınarak, gerekli arşiv taraması yapıldıktan sonra, Bolu Mudurnu Gezici Bavul Müzesi'nde sergilenecek nesneler belirlenmiştir. Gezici Bavul Müze'de yer alan kültürel nesnelerin tamamı, Mudurnu'da yaşayan Nurdan Topaloğlu'nun arşivinden seçilerek temin edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde "Gezici Bavul Müze'nin tasarım ve uygulama aşamaları" dokuz ana başlıkta sınıflandırılmış ve her bir başlık ve alt unsurları ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. "Uygulama yapılacak hedef kitlenin belirlenmesi", "amaç, hedeflerin belirlenmesi", "temanın seçimi", "nesnelerin belirlenmesi", "bavul, kutu ya da çantaların seçimi ve tasarımı", "yönetim kurallarının belirlenmesi", "değerlendirme formlarının hazırlanması", "sağlık ve güvenlik önlemlerinin belirlenmesi", "eğitim etkinliklerinin tasarımı" Gezici Bavul Müze modelinin geliştirilmesinde izlenilen tasarım ve uygulama basamaklarıdır.

Uygulama Yapılacak Hedef Kitlenin Belirlenmesi: Gezici Bavul Müze'nin tasarımında seçilen tema, nesneler ve eğitim etkinlikleri özellikle gençler başta olmak üzere her yaş grubuna hitap edebilecek düzeyde hazırlanmıştır.

Amaç ve Hedeflerin Belirlenmesi: Gezici Bavul Müze'nin temel amaçları, kültürel mirası korumak ve tanıtmaktır. Bu hedefler arasında "eğitim ve farkındalık oluşturma", "kültürel bağları güçlendirme", "kültürel aktiviteler düzenleme", "kültürel çeşitliliği vurgulama", "dijitalleştirme", "kültürel bilinci artırma", "toplum katılımını teşvik etme" ve "sürdürülebilirlik" yer alır. Müze, Mudurnu yöresinin geleneksel giyim kültürünü yaşatmayı ve ziyaretçilere tanıtmayı amaçlar. Eğitim kurumları ve topluluk merkezleri ile iş birliği yaparak gençlere kültürel mirasın önemini aktarır, bölge halkının kültürel kimliğiyle bağını güçlendirir ve bu mirası sahiplenmelerini teşvik eder. Ayrıca, gerçekleştireceği etkinliklerle geleneksel kültürü canlandırır, farklı kültürleri vurgular ve toplumsal uyumu destekler. Müze, toplumu bu mirası korumaya ve sahip çıkmaya teşvik eder ve kültürel mirasın sürekliliğini sağlamayı hedefler.

Temanın Seçimi: Gezici Bavul Müze'nin teması, "Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürü" olarak belirlenmiştir. Bu tema, bölgenin tarihini ve kimliğini yansıtan önemli bir mirasa odaklanır. Geleneksel giyim, toplumun değerlerini ve estetik anlayışını sembolize eder.

Nesnelerin Belirlenmesi: Gezici Bavul Müze'de yer alacak nesneler seçilirken Gezici Bavul Müze'de yer alan "yardımcı eğitim materyalleri" ve "kültürel nesneler" kapsamında iki başlık altında ele alınmıştır ve bu nesneler aşağıdaki şekliyle ayrıntılı bir biçimde betimlenmiştir.

Gezici Bavul Müze'de Yer Alan Yardımcı Eğitim Materyalleri: Gezici Bavul Müze'de yer verilen öğeler arasında bilgi kartları, yönerge, branda afiş, tanıtım bandı, kırlangıç afiş, büyüteç, eldiven, anmalık ayraç, kostüm gibi çeşitli objeler ve karekod uygulaması ile video içerikleri bulunmaktadır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Bilgi kartları: Eğitim etkinliklerinde kullanılmak üzere üç farklı grupta bilgi kartları hazırlanmıştır. Birinci grupta, Gezici Bavul Müze'de yer alan kültürel nesnelere ilişkin on yedi adet bilgi kartı bulunmaktadır (bkz. şekil 1). İkinci grupta, Mudurnu iğne oyalarının motiflerine ilişkin on bir bilgi kartı yer almaktadır (bkz. şekil 2). Üçüncü grupta ise, diğer iki grupta yer alan kartların, görme engelli katılımcılar için hazırlanmış Braille alfabesi ile oluşturulmuş yirmi sekiz adet versiyonu vardır (bkz. şekil 3). Bu kartlarda kültürel nesneler hakkında önemli bilgiler ve fotoğraflar yer almakta olup, okunabilirliği artırmak adına kaynak gösterimi belirtilmemiştir. Kartlar 15cmx15cm boyutlarında ve PVC kaplamalıdır."

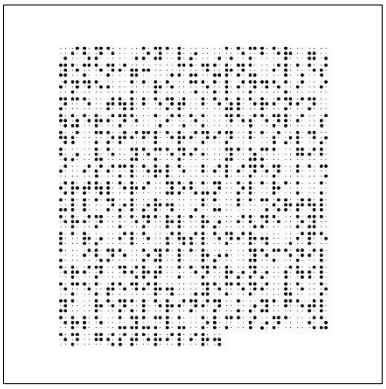

Şekil 1., 2. ve 3. *Bilgi kartı örnekleri*

Yönerge: Gezici Bavul Müze'de bulunan nesnelerin kullanımı için dikkat edilmesi gereken unsurları ve alınması gereken önlemleri açıklayan bir yönerge hazırlanmıştır. Bu yönerge, katılımcılara nesneleri kullanırken gerekli bilgileri kısa ve öz bir şekilde sunar ve etkinliklerden önce her gruba dağıtılmak üzere çoğaltılır (bkz. şekil 4).

Etkinlik sayfası: Eğitim etkinliklerinde, "Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürü" teması kapsamında seçilmiş nesnelerle çalışma yapılırken; nesneyi tanımaya yönelik, Gezici Bavul Müze ile etkileşime girecek insanların daha fazla duyu organını işe koşan soruların yöneltildiği "etkinlik sayfaları/soru kartları", yardımcı eğitim materyalleri olarak hazırlanmıştır. Katılımcılara, nesne ile ilgili bilgi toplamak için; "Sizce bu nesne nedir? / Bu nesne hangi malzemeden yapılmıştır?/ Bu nesnenin biçimsel özellikleri nedir?/ Bu nesnenin nasıl bir dokusu var?/ Bu nesneye dokunduğunuzda ne hissettiniz?/ Bu nesneyi kim ya da kimler yapmış olabilir?/ Sizce bu nesneyi hangi amaçla kullanmış olabilirler?/ Sizce bu nesne günümüzden ne kadar yıl önce yapıldı?/ Sizce günümüzde bu nesneye benzeyen hangi nesneler var?" gibi tema odaklı açık uçlu soruların sorulduğu ve bu sorular doğrultusunda kullanıcıların nesneleri dokunarak, hissederek, deneyerek, kullanarak, sorgulayarak incelemesi ve grup içinde tartışarak, ortaya çıkan yanıtların yazılabilmesi için etkinlik sayfaları hazırlanmıştır. Etkinlik sayfaları, katılımcı sayısına göre çoğaltılarak Gezici Bavul Müze içeriğine dahil edilmiştir (bkz. şekil 5).

Branda afiş: Gezici Bavul Müze eğitim etkinlikleri için görsel materyal olarak 200cmx200cm ebatlarında bir bez branda afiş hazırlanmıştır. Mudurnu'nun tarihi dokusunu yansıtan bir resim ve "Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürü" temasını temsil eden görseller, branda afişin tasarımında kullanılmıştır (bkz. şekil 6).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Şekil 4. *Yönerge*

Şekil 5. *Etkinlik sayfası*

Şekil 6. *Branda afiş*

***Tanıtım bandı*:** İki adet, 85cmx200cm ebatlarında, alüminyum malzemeden üretilmiş, portatif taşıma çantalı tanıtım bandı bulunmaktadır. Tanıtım bantları, "Bolu Müzesi" ve "Mudurnu'nun geleneksel kadın giyim kültürü" hakkında bilgi ve fotoğraflar içerir. Eğitim etkinlikleri sırasında katılımcılara bu konular hakkında genel bilgi sunmak amacıyla hazırlanmıştır (bkz. şekil 7).

Şekil 7. *Tanıtım bandı*

Şekil 8. *Kırlangıç afiş*

Kırlangıç afiş: 50cm x 150cm ebatlarındaki kırlangıç afiş, Gezici Bavul Müze'nin taşındığı mekanların kapısına asılmak üzere tasarlanmıştır. Afiş, "Bir Dokunuşla Tarihe Yolculuk: Mudurnu'nun Mirası Seni Bekliyor!" ve "Gör, Dokun, Öğren, Mudurnu'nun Tarihini Keşfet!" sloganlarını içerir. Hem etkinlik katılımcılarını bilgilendirmek hem de müzenin tanıtımını yapmak amacıyla kullanılır (bkz. şekil 8).

***Kostüm**:* Gezici Bavul Müze eğitim etkinliklerinde, Mudurnu'nun geleneksel kadın giyim kültürünü yansıtan kostümler, eğitim liderleri tarafından giyilirken, katılımcılar müzede bulunan giysilere dokunarak inceleme fırsatı bulurlar ve kendileri için hazırlanmış kostümleri de deneyebilirler. Kostümler, katılımcıların ilgisini çekmek ve uygulamayı içselleştirmelerini sağlamak amacıyla kullanılır. Etkinliklerde, fes ve çatkı gibi kostüm parçaları da yer almaktadır (bkz. şekil 9).

Büyüteç: Nesnelerin yapıldığı malzemeyi, dokusunu, üzerlerinde yer alan işaretleri, şekilleri ve motifleri katılımcıların rahatlıkla görebilmeleri ve daha ayrıntılı bir biçimde inceleyebilmeleri için Gezici Bavul Müze koleksiyonuna 5 adet eklenmiştir (bkz. şekil 10).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Anmalık: Gezici Bavul Müze eğitim etkinlikleri bitiminde katılımcılara hediye edilmek üzere, Mudurnu yöresi geleneksel kadın giyim kültürünü yansıtan ve günün anısını taşıyan kitap ayraçları hazırlanmıştır (bkz. şekil 11).

Şekil 9. *Kostüm*

Şekil 10. *Büyüteç*

Şekil 11. *Anmalık ayraç*

Karekod uygulaması ile video içerikleri: Gezici Bavul Müze'nin içinde yer alan karekod uygulaması, ziyaretçilere Bolu ilinin Mudurnu ilçesi ve Bolu Müzesi hakkında videolar izleme imkânı sunar. Karekod, hızlı ve kolay bilgi erişimi sağlayan bir teknolojidir. Ziyaretçiler, akıllı telefonlarıyla karekodu tarayarak ilgili videolara anında ulaşabilirler. Bu uygulamanın kullanılmasıyla Gezici Bavul Müze eğitim etkinliklerine katkı sağlamak hedeflenmiştir. Çünkü görsel ve işitsel dijital içerikler, ziyaretçilerin ilgisini çekerek öğrenme sürecini daha etkili hale getirebilir. Böylece, katılımcılar Bolu'nun kültürel mirasını daha derinlemesine keşfetme fırsatı bulurlar. Gezici Bavul Müze'ye dahil edilen karekod uygulamaları, iki video içermektedir: biri Mudurnu ilçesini tanıtan, diğeri ise Bolu Müzesi'ni tanıtan videodur (bkz. şekil 12, 13).

Şekil 12. *Müzelerin Yıldızları Bolu Arkeoloji Müzesi (TRT 2, n.d.).*

Şekil 13. *Mudurnu tanıtım filmi (Bolu Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019).*

Gezici Bavul Müze'de Yer Alan Kültürel Nesneler: Mudurnu yöresinin zengin kültürel mirasını ve giyim tarzını tanıtmak amacıyla, "iki adet Mudurnu bebeği, on bir adet iğne oyalı çember, bir adet hamam örtüsü, bir adet tokalı örtü, bir adet oyalı krep örtü, iki adet iğne oyasından gelin tacı, iki adet fes, iki adet fes oyası, bir adet pullu al (çatkı), bir adet bindallı, bir adet don (şalvar), bir adet göynek, iki çift yün çorap, bir çift kara lastik, ipek iplik örnekleri ve dört adet tahta kaşık ve bir adet kirman" olarak bağlam içinde belirlenmiş ve Gezici Bavul Müze koleksiyonuna dahil edilmiştir.

Mudurnu bebeği: Mudurnu yöresine özgü malzemelerle yapılan el sanatı örneğidir. Üçetek ve bindallı kumaşı dışında hazır malzeme kullanılmaz, iskeleti de yöre halkı tarafından yapılır. Kadınlar, bebek yapımını evlerde bireysel veya topluca dernek binalarında gerçekleştirir, bu süreç sosyal etkileşimi artırır. Bebekler, Mudurnu'nun geleneksel giysilerini yansıtır (Mudurnu Belediyesi, 2023). Mudurnu bebeği yörenin geleneksel giyim kültürünün bir bebek üzerinde gösterilmesini esas almaktadır. Bu bebeğin üzerinde Mudurnu halkının günlük giyiminde ve özel günlerde kullandığı geleneksel giysiler bulunmaktadır. Bekar genç kızların giydiği ve evli kadınların giydiği farklı biçimleri esas alarak hazırlanan bebeğin çeşitli versiyonları da mevcuttur. Bu bebekler, Mudurnu yöresinin zengin kültürel mirasını ve giyim tarzını tanıtmak amacıyla kullanılır. Gezici Bavul Müze koleksiyonuna iki adet farklı "Mudurnu bebeği" dahil edilmiştir (bkz. şekil 14).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Şekil 14. *Mudurnu bebeği örnekleri*

İğne oyalı çember (yemeni): Mudurnu'da kare şeklindeki ince tülbent bezleri, çiçek desenli süs motifleriyle "yemeni, yazma" olarak bilinir ve kenarları iğne oyalarıyla süslenir. Renkler, kıyafetlerle uyumlu olacak şekilde seçilir. Kadınların çeyizlerinde bulunan bu başörtüleri, gelecek nesillere hatıra olarak aktarılır ve her kadın bunları oğluna veya kızına devreder. Mudurnu'da hemen her kadının sandığında eski çemberler bulunur. Bu el emeği ürünler, Mudurnu kültüründe önemli bir yere sahiptir ve özenle korunur (Özdemir vd., 2011, s.135; Mudurnu Belediyesi, 2023). Gezici Bavul Müze koleksiyonunda on bir adet "iğne oyalı çember" bulunmaktadır (bkz. şekil 15, 16).

Şekil 15. ve 16. *İğne oyalı çember*

Hamam örtüsü: Mudurnu yöresinde kadınların, hamam çıkışlarında ve namaz sırasında başlarına bağladıkları ipek ve krep kumaşlar, tel kırma yöntemiyle işlenmiş olup, bölgenin ünlü işlemelerindendir (Yıldız vd., 2018, s.519). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna bir adet "hamam örtüsü" dahil edilmiştir (bkz. şekil 17).

Tokalı örtü: El tezgahlarında dokunan bu örtüler, yörede başörtüsü olarak, ülke genelinde ise aksesuar ve giyim eşyası olarak kullanılır. Günümüzde Bolu'nun Göynük ilçesinde üretilir. Örtünün iki kısa kenarı, yan yana sıralanan eşkenar dörtgenlerden oluşan geometrik motiflerle süslenmiş ana bordür ve ince yan bordürlerle bezenmiştir (Özdemir vd., 2011, s.62). Bu örtü Göynük'te üretilse de Mudurnu'da da yaygın olarak kullanılır ve çeyiz sandıklarında bulunur. Bu nedenle, Gezici Bavul Müze koleksiyonuna bir adet tokalı örtü dahil edilmiştir (bkz. şekil 18).

Oyalı krep örtü: Mudurnu'da özel günlerde ve düğünlerde kullanılan, renkli ipek iğne oyası ile süslenmiş kare biçimindeki krep başörtüler, çiçek ve sembolik motiflerle bezenmiştir. Özellikle gelinlerin tercih ettiği bu örtüler, çeyizlerde yer alır (Özdemir vd., 2011, s.135). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna bir adet "oyalı krep örtü" dahil edilmiştir (bkz. şekil 19).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Şekil 17. *Hamam örtüsü*

Şekil 18. *Tokalı örtü*

Şekil 19. *Oyalı krep örtü*

İğne oyasından gelin tacı: Mudurnu'da kına gecelerinde bindallı ve üç etek giymiş kadınlar, iğne oyasından yapılmış gelin tacı takarlar. Gül dalı şeklinde tasarlanan bu taç, gerçek yaban güllerinden esinlenerek yapılmıştır ve çeşitli renklerdeki ipek ipliklerle süslenmiştir (Özdemir vd., 2011, s.133; Mudurnu Belediyesi, 2023). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna iki adet iğne oyasından gelin tacı dahil edilmiştir (bkz. şekil 20, 21).

Şekil 20. ve 21. *İğne oyasından gelin tacı*

Fes: Mudurnu'da kırmızı keçe kumaşlardan yapılan fes, geleneksel üçetek ve bindallı elbiselerle birlikte kullanılır. Fesin tepe kısmı floş iplikle kaplanmış olup, arka kısmı başa uyum sağlar. Alın kısmında küçük sarı altınlar yer alır ve içi kartonla sertleştirilmiştir (Özdemir vd., 2011, s.131). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna iki adet "fes" dahil edilmiştir (bkz. şekil 22, 23).

Fes oyası: Mudurnu'da feslerin üzerine takılan fes oyaları, renkli ipek veya krep kumaşlardan yapılan 3-4 cm genişliğinde katlanarak oluşan üçgen parça ile fesin alın kısmını süsler. Düğünlerde gelinlere hediye edilen fes oyaları, ipek kumaşlar üzerine değerli takılarla süslenir (Özdemir vd., 2011, s.132). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna iki adet farklı "fes oyası" dahil edilmiştir (bkz. şekil 22, 23).

Pullu al (çatkı): Mudurnu'da gelinler, üç etek ve bindallı elbiseleriyle kırmızı ipek çatkı kullanırlar. Kare şeklindeki çatkı, motiflerle işlenmiş olup, kenarlarında boncuk ve pul süslemeleri bulunur. Gelinler genellikle çatkı ile birlikte fes ve iğne oyası gül tacı da takarlar (Özdemir vd., 2011, s.134; Bolu Valiliği, 2023). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna bir adet "pullu al" dahil edilmiştir (bkz. şekil 24).

Bindallı: Mudurnu'ya özgü bindallı, genellikle evli kadınlar tarafından fes ve çatkı ile birlikte kullanılan geleneksel bir giysidir. Genç kızlar evlenene kadar üç etek giyer ve iğne oyası gül tacı takarlar. Bindallılar, kına gecelerinde bordo, mor, lacivert ve yeşil renklerde, altın sarısı sim sırmalarla işlenmiş kadife kumaşlardan yapılır. İpek ve kadife kumaşlardan yapılan bindallılar, çiçek ve yaprak motifleriyle süslenir ve etek kenarları bordürlerle bezeli olur. Bu elbiselerin beline gümüş veya dival işlemeli kemerler takılır (Yıldız vd., 2018, s.521; Özdemir vd., 2011, s.139). Gezici Bavul Müze koleksiyonunda

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

bir adet "bindallı" yer almaktadır (bkz. şekil 24).

Don (şalvar): Bolu yöresinde geleneksel kadın dış giyimi olarak bilinen "don" (şalvar) hala yaygın olarak kullanılmaktadır. Üretiminde "alaca bez" adı verilen pamuk ipliği ile dokunan kumaş tercih edilir. Bu kumaş, Anadolu'nun birçok yöresinde farklı isimlerle anılmakta olup, günümüzde mekanik tezgahlarda akrilik ipliklerle dokunmaktadır. Bolu'nun bazı ilçe ve köylerinde çizgili dokumalar dış, kareli dokumalar ise iç giyimde kullanılmaktadır. Mudurnu'da zamanla alaca bez donlar yerini kırmızı zeminli çiçek desenli basmalara ve jarse kumaşlardan dikilen şalvarlara bırakmıştır (Eyüpoğlu vd., 2017, s.741; Yıldız vd., 2018, s.525). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna bir adet el dokuması "don" dahil edilmiştir (bkz. şekil 25).

Göynek: Mudurnu yöresinde, üç etek ve bindallı gibi kıyafetlerin altında ince ipek göynekler kullanılırdı. Günlük yaşamda ise pamuklu kumaşlardan yapılmış, beyaz veya renkli çizgili göynekler tercih edilmiştir. Bu göyneklerin yaka ve kol kenarları iğne oyalarıyla süslenmiştir (Yıldız vd., 2018, s.524; Özdemir vd., 2011, s.136). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna bir adet el dokuması "göynek" dahil edilmiştir (bkz. şekil 25).

Şekil 24. Pullu al ve bindallı

Şekil 25. Don ve göynek

Yün çorap: Bolu'nun ilçe ve köylerinde, kış aylarında kullanılan yün ve tiftik ipliklerden beş şiş ile örülen çoraplar, çeşitli renk ve motiflerle süslenmektedir (Özdemir vd., 2011, s.141). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna iki çift "yün çorap" dahil edilmiştir (bkz. şekil 26).

Kara lastik: Kara lastik ayakkabılar, eski zamanlarda çarık ve yemeni yerine kullanılmaya başlanmış ve özellikle kırsal bölgelerde, tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar tarafından tercih edilmiştir. Basit bir tasarıma sahip olup, bağcık ve dikiş içermezler; üzerlerinde bazen kabartmalar bulunabilir (Özdemir vd., 2011, s.30). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna bir çift "kara lastik ayakkabı" dahil edilmiştir (bkz. şekil 27).

Şekil 26. *Yün çorap*

Şekil 27. *Kara lastik*

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

İpek iplik örnekleri: Mudurnu'da geçmişte yaygın olan ipekböcekçiliği günümüzde azalmış olsa da hala devam etmektedir. Kozalar, doğal yöntemlerle ipeğe dönüştürülüp boyanarak keleve (çile) haline getirilmektedir. Bu ipek, özellikle iğne oyası yapımında kullanılmaktadır. El sanatları ürünlerinde büyük öneme sahip olan ipek iplikler, geleneksel yöntemlerle üretilir (Mudurnu Belediyesi, 2023). Gezici Bavul Müze koleksiyonuna farklı renklerde "ipek çileler" dahil edilmiştir (bkz. şekil 28).

Tahta kaşık: Anadolu folklorunun bir parçası olan tahta kaşık oymacılığı günümüzde kaybolmaya yüz tutan el sanatı ürünleri arasındadır. Toplumların yeme içme gibi geleneksel kültürünün bir parçası olan tahta kaşıklar yörelerin folklorik kültürleri hakkında da bilgiler vermektedir. Teknolojik ilerlemeler ışığında geçmişteki kullanım alanını günümüze taşıyamayan tahta kaşık oymacılığı Anadolu'nun bazı yörelerinde kısıtlı imkânlara rağmen varlığını sürdürmektedir (Birnaz 2021, s.56). Mudurnu Halk dansları ile ilgili gerçekleştirilecek eğitim etkinliklerinde kullanılmak üzere dört adet tahta kaşık, Gezici Bavul Müze koleksiyonuna dahil edilmiştir (bkz. şekil 29).

Kirman: Anadolu'da yaygın olarak kirmen/kirman adıyla bilinen, ip eğirmek için kullanılan bir araçtır (Temur 2020, s.29). Eskiden Mudurnu'da yün çoraplar yaygın bir şekilde üretilmekte ve yün eğirmek için bu araç kullanılmaktaydı (Mudurnu Belediyesi, 2023). Katılımcıların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak bir eğitim etkinliği olan "kirmen ve yün eğirme" uygulamasında kullanılmak üzere, gezici bavul müze koleksiyonuna bir adet kirman eklenmiştir (bkz. şekil 30).

Şekil 28. *İpek iplik örnekleri*

Şekil 29. *Tahta kaşık*

Şekil 30. *Kirman*

Bavul, Kutu ya da Çantaların Seçimi ve Tasarımı: Gezici Bavul Müze'nin tasarımında, koleksiyon ve eğitim etkinliklerinde kullanılacak nesnelerin korunması amacıyla antika ahşap bavullar tercih edilmiştir. Bu bavullar, estetik ve işlevsel ihtiyaçları karşılayacak şekilde dikkatle seçilmiş ve nesnelerin güvenli taşınması için gerekli önlemler alınmıştır. İçlerine köpük plakalar yerleştirilmiş ve düzenlemeyi kolaylaştırmak için iç düzen fotoğrafı eklenmiştir. Bavulların üzerine Gezici Bavul Müze'nin amblemi basılmıştır (bkz. şekil 31, 32, 33).

Şekil 31. ve 32. *Gezici Bavul Müze'nin amblemi*

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Şekil 33. *Gezici Bavul Müze*

Yönetim Kurallarının Belirlenmesi: Gezici Bavul Müze'nin tasarım ve uygulama süreci; koleksiyon nesnelerinin seçimi, eğitim etkinliklerinin planlanması, bavul seçimi, görsel ve işitsel materyallerin tasarımı, yasal işlemlerin sağlanması, ulaşım organizasyonu ve mali kaynak temini gibi aşamaları kapsar. Bu süreçlerin yönetimi küratörün sorumluluğundadır.

• Uzman eğitim liderleri, Gezici Bavul Müze'yi eğitim kurumları, kütüphaneler, festivaller ve diğer organizasyonlara taşıyarak eğitim etkinliklerini gerçekleştirirler. Mudurnu'nun geleneksel giyim tarzını yansıtan kostümler giymiş uzmanlar, katılımcılara otantik ve ilgi çekici bir deneyim sunar.

• Kültürel nesnelerin detaylı bir listesi hazırlanarak, her etkinlik sonrası nesnelerin düzenli bir şekilde sayılması ve kontrol edilmesi sağlanır.

• Gezici Bavul Müze eğitim etkinlikleri, etkinlik mekanlarına gitmeden önce eğitim liderleri tarafından bir kez daha gözden geçirilip gerekli planlamalar yapılır.

• Etkinliklerin süre sınırlamaları belirlenmiş olup, mekanlarda her etkinlik için iki saatlik bir süre öngörülmüştür.

• Çalışma kâğıtları, bilgi kartları ve değerlendirme formları, katılımcı sayısına göre düzenlenir, geri dönüşler alınarak kontrol edilir ve gerektiğinde yeniden düzenlenir.

• Etkinliklerin düzenli ve güvenli bir şekilde yürütülmesi için gerekli sağlık ve güvenlik önlemleri alınır.

• Dikkatsizlik, kazalar veya olumsuz durumlar, nesnelerin zarar görme olasılığı göz önünde bulundurularak, bu tür durumlara karşı nesneler yedeklenir ve gerekli tedbirler alınır.

Değerlendirme Formlarının Hazırlanması: Bu formlar, uygulamaların mevcut durumunu belirler ve katılımcı görüşlerine göre modelin geliştirilmesine yönelik adımlar atılmasını sağlar. Bu amaçla, alan yazınından yararlanarak bir değerlendirme formu hazırlanmıştır.

Sağlık ve Güvenlik Önlemlerinin Belirlenmesi: Gezici Bavul Müze etkinliklerinin düzenli ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi için gerekli temizliği yapılan ahşap bavullara mat vernik uygulanmış ve antika giysilerin korunması amacıyla katılımcılara tek kullanımlık eldivenler sağlanmıştır. Eldiven kullanımıyla, giysilere temas edildiğinde, doğal yağlar ve nemin giysilere geçmesi engellenir. Bu önlemler, giysilerin uzun ömürlü olmasını ve ziyaretçilere daha iyi bir deneyim sunulmasını sağlarken kültürel mirasın korunmasına katkıda da bulunur (bkz. şekil 34).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Şekil 34. Tek Kullanımlık Eldiven (Kaynak: Cihan Şule Külük Arşivi 2024).

9. Eğitim etkinliklerinin tasarımı:

• ***Etkinlik adı:*** Tarih Sahnesinde Yolculuk: Mudurnu'nun Geleneksel Kadın Giyim Kültürü

• ***Hedef kitlesi:*** 18-34 yaş arası genç yetişkinler

• ***Amaç:*** Mudurnu'nun geleneksel kadın giyim kültürünü deneyimleyerek el sanatları becerilerini geliştirmek ve kültürel bilgiyi eğlenceli bir şekilde öğretmek.

• ***Öğretim stratejileri, yöntemleri ve teknikleri:*** Yaparak yaşayarak Öğrenme, Sunuş Yoluyla Öğrenme, İşbirlikli Öğrenme, Anlatım, Beyin Fırtınası, Soru-Cevap, Tartışma, Gösterip Yaptırma, Yaratıcı Drama, Grup Çalışması.

• ***Etkinlik içeriği:***

Birinci bölüm: "Mudurnu Geleneksel Giyim Kültürü ve Tarihçesi"; Katılımcılara Mudurnu'nun geleneksel kadın giyim kültürünün tarihçesi ve önemi anlatılır. Öncelikle katılımcıların Gezici Bavul Müze'de yer alan kültürel nesneleri daha iyi anlamalarını sağlamak ve merak duygularını devindirmek adına hazırlanmış "soru kartları" dağıtılır. Katılımcılar nesnelere ilişkin soruları yanıtlar ve ardından Gezici Bavul Müze'de bulunan geleneksel kıyafetler tanıtılır. "Bilgi kartları" da katılımcıların bu önemli kültürel öğeler hakkında derinlemesine bilgi edinmelerine yardımcı olur.

İkinci bölüm: "Motiflerin Sırları"; Bu bölümde katılımcılar, geleneksel Mudurnu iğne oyalarında kullanılan motifleri daha yakından inceleyeceklerdir. Bu motifler, Mudurnu'nun zengin kültürel mirasının önemli bir parçasıdır. Katılımcılar, bu motiflerin anlamlarını ve tarihini öğrenirken kendi yaratıcılıklarını da kullanabileceklerdir. Katılımcılara Mudurnu'nun geleneksel motifleri ve desenleri hakkında bilgi verilir. Bu motiflerin genellikle doğadan esinlendiği ve farklı anlamlar taşıdığı açıklanır. Katılımcılara motif kartları verilir. Her kart üzerinde farklı bir iğne oyası motifi bulunur ve motifin adı ile anlamı hakkında bilgi yer alır. Katılımcılara boş motif kartları ve renkli kalemler verilir. Kendi motif tasarımlarını oluşturmaları teşvik edilir. Katılımcılar, kendi tasarladıkları motifleri diğer katılımcılara anlatır ve bu motiflerin ne anlama geldiğini paylaşırlar. Bu bölüm, katılımcıların Mudurnu'nun geleneksel motiflerini keşfetmelerini ve kendi motif tasarımlarını yaratmalarını sağlayarak etkileşimli bir deneyim sunar. Motif kartları, katılımcıların bu önemli kültürel öğeler hakkında derinlemesine bilgi edinmelerine yardımcı olur.

Üçüncü bölüm: "Kirmen ve Yün Eğirme Uygulaması"; Katılımcılara kirmenin nasıl kullanılacağı ve yünün nasıl eğirileceği gösterilir. Her katılımcı kendi yün ipliğini eğirerek bu beceriyi kazanır.

Dördüncü bölüm: "Kostüm Deneme, Mudurnu Halk Dansları ve Drama Etkinliği"; Katılımcılar Mudurnu yöresinin geleneksel kıyafetleri giyerek dönemin atmosferini canlandırırlar. Kostüm kullanarak gerçekleştirilen drama etkinliği, katılımcıların eğlenceli bir şekilde öğrenmelerini sağlar. Katılımcılara, Mudurnu halk danslarına ilişkin videolar izletilir ve Mudurnu folklorunda önemli bir yeri olan tahta kaşıklar kullanılarak halk dansları performansı gerçekleştirilir. Bu etkinlik, yöresel kıyafetlerden oluşan kostümler giyilerek yapılır. Ardından katılımcılar, performansı değerlendirir ve deneyimlerini paylaşır. Mudurnu'nun geleneksel giyim kültürünün günümüzdeki etkileri ve önemi tartışılır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Beşinci bölüm: "Kostümle Fotoğraf Çekimi ve Paylaşım"; Katılımcılar, kostümleriyle hatıra fotoğrafları çekerler ve deneyimlerini paylaşırlar. Bu etkinliğin sonunda katılımcılara çektirmiş oldukları fotoğraflar ve anmalık olarak hazırlanmış kitap ayraçları günün anısı olarak hediye edilir. Etkinlik keyifli bir şekilde sonlandırılır. Ardından, Gezici Bavul Müze modelinin geliştirilmesine katkı sağlayacak değerlendirme formları, katılımcılara verilir ve cevaplamaları sağlanır.

SONUÇ

Bu araştırma, Bolu ili Mudurnu yöresinin kültürel mirasını tanıtmak amacıyla geliştirilen Gezici Bavul Müze modelinin tasarım sürecini ve içeriğini kapsamaktadır. Çalışma sürecinde koleksiyon nesnelerinin seçimi, bilgilerin gruplandırılması ve eğitim etkinliklerinin planlanması gibi çeşitli aşamalar titizlikle yürütülmüştür. Tasarlanan bu model, Türkiye'de gezici müze hizmeti vermek isteyen diğer müzeler için yol gösterici olabilir ve alan yazınına önemli katkılar sağlayabilir. Bu modelin, yerel ve ulusal düzeyde kültürel mirasın korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve tanıtılması süreçlerinde müzelere önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu modelin, eğitim kurumları ve kültürel merkezlerle yapılan iş birlikleri sayesinde, kültürel mirasın geniş kitlelere ulaşması ve gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynayacağı öngörülmektedir. Gezici Bavul Müze modeli hem yerel hem de küresel düzeyde kültürel mirasın yaşatılması ve paylaşılmasına katkı sağlayacak yenilikçi bir yaklaşımdır.

SOKÜM'ün Korunması Sözleşmesi'nde de vurgulandığı gibi koruma, üretim, yeniden yaratım ve aktarma yollarından biri olarak müzecilik ve eğitim çalışmaları işaret edilmektedir. Bu noktada, Bolu Mudurnu Gezici Bavul Müzesi'nin temel ilhamını, kaybolma tehlikesi altındaki somut olmayan kültürel mirası koruma ve sürdürülebilirliğini sağlama amacından almış olduğunu ifade etmek önemlidir. Ayrıca, Gezici Bavul Müze'nin çalışmalarına çağdaş müzecilik uygulamalarının dahil edilmiş olması da dikkat çeken bir husustur. Böylece, Gezici Bavul Müze'nin sunduğu fırsatlarla kültürel nesnelerle etkileşimde bulunan katılımcıların, aktif bir şekilde müze programının bir parçası olmaları sağlanırken kültürün taşıyıcıları ve paydaşlarına dönüşmelerine olanak tanınacaktır.

Bu araştırmanın perspektifinden ilerleyen çalışmalar için bazı öneriler sunulabilir. Öncelikle, gezici bavul müze uygulamalarının, katılımcıların bilişsel ve duyuşsal özellikleri üzerindeki etkilerini deneysel çalışmalarla test etmek, bu alandaki bilgiyi genişletebilir. Bu modelin uygulanabilirliği ve etkileri üzerine gerçekleştirilecek çalışmalar, Türkiye'deki müze faaliyetlerine ve kültürel mirasın korunmasına dair önemli bilgiler sağlayabilir. Bu modelin farklı bölgelerdeki uygulanabilirliği ve etkileri üzerine yapılacak araştırmalar, gezici müze hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik daha geniş bir perspektif sunacaktır. Ayrıca, Türkiye'de bu tür uygulamaların daha yaygın hale gelmesi için öğretmenler ve müze uzmanlarının farkındalıklarını artırmak üzere çalıştaylar ve seminerler düzenlemek önemli bir adım olabilir. Bununla birlikte, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, gezici bavul müze projelerini destekleyerek bu alandaki girişimlere ivme kazandırması büyük önem taşır. Bu araştırma, gelecekteki gezici bavul müze uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için değerli bir kaynak olabilir. Böyle bir rehberlik, kültürel mirası koruma ve bu mirası sonraki kuşaklara ulaştırma sürecinde önemli bir etki yaratarak toplumsal hafızanın güçlenmesine ve kültürel zenginliğin sürdürülebilirliğine ivme kazandıracaktır.

KAYNAKÇA

Ağaç, S., Şahinoğlu, M. A., Kahya, S. Ö., Gürşahbaz, N., & Gökpınar, F. (2014). Examination of local women's apparels in Mudurnu country of Bolu Province. *International Journal of Sport Culture and Science,* 2(Special Issue 1), 97-110.

Blenz-Clucas, B. (1993). Bring the museum to the media center. *School Library Journal, 39*(9), 150-153.

Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (t.y.). *Bolu Müzesi*. Erişim tarihi: 10 Ekim 2023, https://bolu.ktb.gov.tr/TR-69938/bolu-muzesi.html

Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (t.y.). *Mudurnu*. Erişim tarihi: 12 Ekim 2023, https://bolu.ktb.gov.tr/TR-355541/mudurnu.html

Bolu Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2019). *Mudurnu Tanıtım Filmi* [Video]. YouTube. Erişim tarihi: 13 Ekim 2023, https://www.youtube.com/watch?v=X4fewe1Rc7I

Bolu Valiliği. (t.y.). *El sanatları*. Erişim tarihi: 10 Ekim 2023, https://www.bolu.gov.tr/el-sanatlari

Bricker, J. (2010). *Thinking inside the box: History-in-a-box programming and the American Civil War*

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

(Master's thesis). University of North Carolina Wilmington.
Brüninghaus-Knubel, C. (2004). Museum education in the context of museum functions. In P. J. Boylan (Ed.), *Running a museum: A practical handbook* (pp. 119-132). ICOM.
Buonafede, M. (2011). *Bringing the Mayborn Museum Complex discovery boxes into the 21st century* (Master's thesis). Baylor University, Texas.
Corwin, R. (1972). Discovery boxes. In P. G. Kapfer & M. B. Kapfer (Eds.), *Learning packages in American education* (pp. 193-197). Educational Technology.
Eyüpoğlu, Ş., Dayıoğlu, H., Duğa, H., & Yıldız, F. (2016). Bolu ve yöresindeki geleneksel el dokuması kumaşlar. M. Akalın (Ed.), *7th International Istanbul Textile Conference on Fabrics Touching Anatolia* (s. 737-745) içinde. Marmara Üniversitesi.
Hauf, E. J. (2010). Teaching world cultures through artifacts. *Journal of Geography, 109*(3), 113-123.
Külük, C. Ş. (2015). *Gezici bavul müze uygulamaları ve Türkiye için bir model önerisi (Çorum Müzesi örneği)* [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ulusal Tez Merkezi].
Mudurnu Belediyesi. (t.y.). *Mudurnu el sanatları*. Erişim Tarihi: 7 Ekim 2023, https://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-el-sanatlari
Oğuz, M. Ö. (2007). UNESCO, kültür ve Türkiye. *Millî Folklor*, 73, 5-11.
Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor, 25*(100), 5-13.
Özdemir, M., Köklü, H., & Yetim, F. (2011). *Bolu ili yöresel kıyafetleri ve folklorik yapma bebek üretiminde değerlendirilmesi*. Bolu Belediyesi Bolu Araştırmaları Merkezi.
Sheppard, B. (2000). Do museums make a difference? Evaluating programs for social change. *Curator: The Museum Journal, 43*(1), 63-74.
Sieber, E. (2001). *Teaching with objects and photographs: Supporting and enhancing your curriculum. A guide for teachers*. Mathers Museum of World Cultures.
Singh, P. K. (2004). Museum and education. *The Orissa Historical Research Journal, 47*(1), 69-82.
Talboys, K. G. (2005). *Museum educator's handbook*. Ashgate Publishing Company.
Temur, N. (2020). Bir evren tasavvurunun nesneler dünyasına yansıması: Tengerek örneği. F. Uslu (Ed.), *Yörük araştırmaları-1* (s. 29-40) içinde. Palet Yayınları.
TRT 2. (t.y.). *Müzelerin Yıldızları: Bolu Arkeoloji Müzesi* [Video]. YouTube. Erişim Tarihi: 13 Ekim 2023, https://www.youtube.com/watch?v=ooUdTzN6gAs
UNESCO. (2003). *Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi*. Erişim Tarihi: 9 Ekim 2024, https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf.
Yenisoy, S. (2019). Geçmişten günümüze Mudurnu iğne oyaları. *Arış Dergisi, 15*, 88-111.
Yıldız, F., Merdan, N., & Demir, B. (2018). Mudurnu ilçesi yöresel kıyafetleri üzerine bir değerlendirme. A. A. Yasa (Ed.), *Uluslararası Mudurnu Araştırmaları Ahilik ve Halk Kültürü Sempozyumu* (s. 509-527) içinde. Bolu: BAİBÜ BAMER Yayınları.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License